

Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen Pirkanmaalla

Systeeminen työote perheseskustoimintamallissa

**Kooste kuntien kehittäjille ja johdolle
Pirkanmaan Lape-muutoskokonaisuus ja Synesis, huhtikuu 2021**

PIRKANMAA

Sote-uudistus

1. LÄHTÖKOHTIA SYSTEEMISYYTEEN

Systeeminen työtapa on systeemisen ajatteluun perustuva tapa toimia asiakaslähtöisesti. Systeemisyydellä tavoitellaan parempaa tukea lapsille ja perheille sekä kokonaisuutena merkittävästi paremmin toimivaa palvelujärjestelmää (kustannusvaikuttavuus).

Osalle systeemisyyden hyödyntämisessä kyseessä on paluu vanhaan.

Osa tunnistaa työtavan toisella nimellä kuin systeemisyy.

Oleellista on tunnistaa yhdessä riittävällä tavalla yhteiset ajattelun ja toiminnan periaatteet, jonka varaan yhteinen toiminta kussakin tilanteessa perustuu.

PIRKANMAA

Sote-uudistus

Tunnistammeko, millaiseen ajatteluun yhteiskuntamme perustuu?

HALLINTA
Tietäminen.
Säännöt. Järjestys.

LINEAARISUUS: SYY – SEURAUUS

TODELLISUUS ON ANNETTU

JOKO - TAI

Oikea/Väärä

Teoreettinen ja tieteellinen tieto (kirjat)
KONTROLLI JA VARMUUS

Mitä? Miksi?

MENETELMÄKESKEISYYS

MONOLOGI

KONE

SYSTEEMI

Ei tietäminen...
uteliaisuus,
erilaisuus, kaaos...

Kehämäisyys, vastavuoroisuus...
1+1 on enemmän kuin 2

SEKÄ – ETTÄ, EHKÄ...

**Todellisuutta luodaan
vuorovaikutuksessa.**

Suhde- ja kontekstietä (tarinat)

epävarmuus ja näkökulmaisuus

DIALOGI

ajattelumallit ja lähestymistavat

Miten?

Entä jos?

Lähde: THL

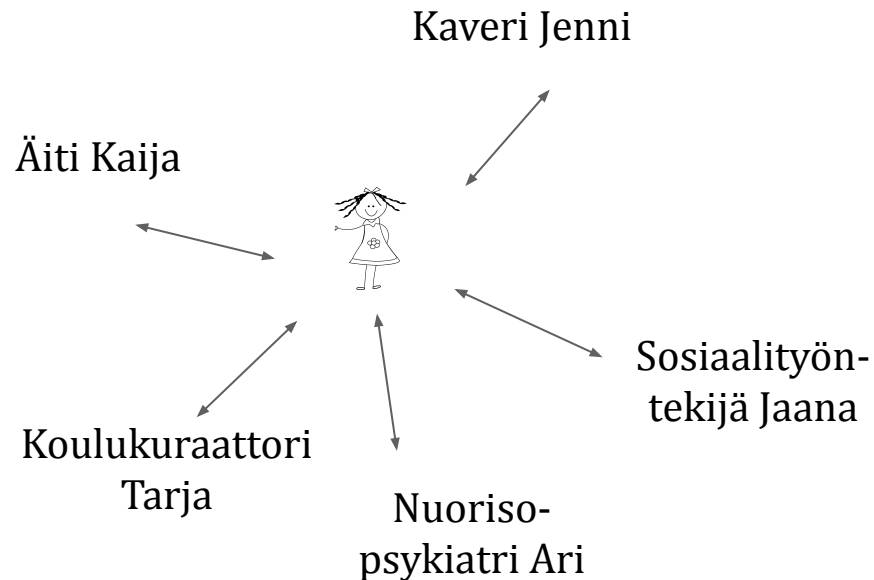
PIRKANMAA

Sote-uudistus

Tunnistammeko, millaiseen ajatteluun palvelujärjestelmämme perustuu?

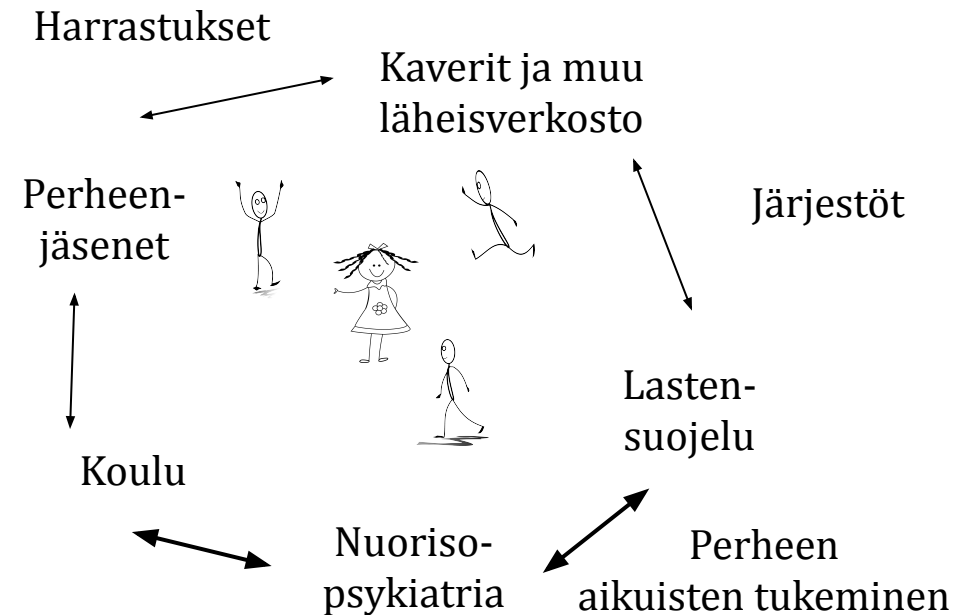
VAHVAT SEKTORIT

“Vastaa minulle asetetuista tavoitteista”

+ SYSTEEMISYYS

“Katsotaan kokonaisuutta, tehdään yhdessä”

Lähde: Synesis

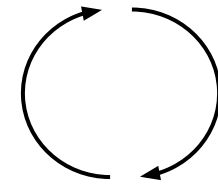

Tunnistammeko, millaiseen ajatteluun toimintamme arjessa perustuu?

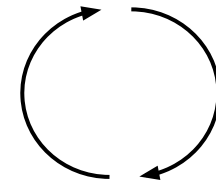
Esimerkiksi perheen ahtaat asuinolosuhteet voivat kärjistää perheenjäsenten välejä jokapäiväisessä arjessa. Perheenjäsenten jatkuvat **riidat tuottavat uupumista, mikä puolestaan johtaa taas uusien riitojen puhkeamiseen** (kehämäiset vaikutussuhteet).

Myös työntekijän ja perheen välinen suhde on jatkuvassa muutoksessa: työntekijän oma asennoituminen ja toiminta vaikuttavat siihen, miten perhe tulee työskentelyyn mukaan.

lapsen hyvinvointi

perheen jaksaminen

työntekijän toiminta ja
asennoituminen

Mukaillen: Systemisen lastensuojelun toimintamallin ydinelementit

PIRKANMAA

Sote-uudistus

2. SYSTEEMINEN TYÖOTE PERHEKESKUSTOIMINTAMALLISSA

PIRKANMAA

Sote-uudistus

Perhekeskustoimintamalli on yhteinen viitekehikko systemisen työn toteuttamiselle

- Perhekeskustoimintamalli tarkoittaa **palvelujen kokonaisuutta**, joka sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut.
- Se tarjoaa **rakenteen** lapsiperheiden sote-palveluiden, kuntien hyte-toiminnan ja palveluiden sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnan **yhteensovittamiseksi**.
- Se toimii ja sitä **johdetaan yhtenä kokonaisuutena** (yhteinen viitekehys, arvopohja ja yhdessä sovitut toimintatavat).
- Työskentelyssä keskeistä on **ammattillisen asiantuntemuksen ja voimavarojen yhdistäminen** lasten, nuorten ja perheiden kokonaisvaltaiseksi auttamiseksi.

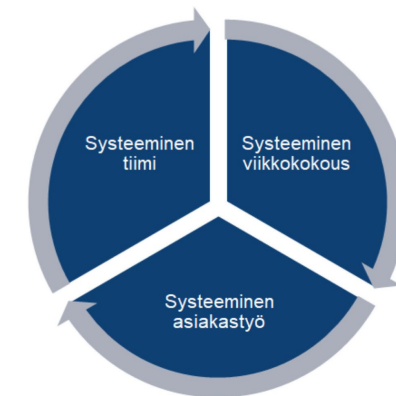
Millaisille periaatteille **systeminen työote** rakentuu?

- Suhteen luominen lapseen ja perheenjäseniin
- Dialogisuus ja yhteistoiminnallisuus kaikissa asiakastyön vaiheissa
- Perheen asiantuntijuuden, historian ja kokemusten huomioiminen
- Lapselle ja perheelle tärkeiden suhteiden tutkiminen
- Uteliaisuus ja avoimuus erilaisille tulkinta- ja ratkaisuvaihtoehdoille
- Pyrkimys luoda perheen kanssa jaettu ymmärrys tilanteesta
- Arvostus, voimavarakeskeisyys ja toiveikkaus
- Työntekijöiden ja tiimin pyrkimys oppia jatkuvasti lisää siitä, miten he voivat olla perheille avuksi
- Konkreettiset, yhteiset, pienten askelten suunnitelmat asiakastyössä

Lähde: Systeminen lastensuojelu monitoimijaisuuden ja osallisuuden varmistavana verkostotyönä. THL

Millaisia yhteisiä käytäntöjä systeminen työskentely on?

ASIAKASTYÖ

Systeemisen asiakastyön keskeisimmät työvälineet ovat sukupuoli, hypoteesit ja sirkulaariset kysymykset. Nämä välineet eivät kannata yksinään, vaan ne ovat riippuvuussuhteessa toisiinsa: sukupuun avulla etsitään uusia näkökulmia ja muotoillaan hypoteeseja, joita voidaan testata perheenjäsenten kanssa sirkulaarisilla kysymyksillä ja sukupuuta uudelleen työstämällä.

TIIMI

Systeeminen tiimi muodostuu kahdesta tai kolmesta lastensuojelun sosiaalityöntekijästä, konsultoivasta sosiaalityöntekijästä, perheterapeutista ja koordinaattorista. Lisäksi tiimiin voi kuulua sosiaaliohjaajia ja perhetyöntekijöitä, joiden asiakaskunta on sama kuin sosiaalityöntekijöiden. Systeeminen tiimi pitää viikkokokouksia

VIKKOKOKOUS

Systeeminen tiimi pitää viikkokokouksia, joissa asiakastapauksia käsitellään yhdessä. Kaikki tiimin jäsenet osallistuvat sekä omien että toisten asiakastapausten käsittelyyn aktiivisesti. Viikkokokouksella on tietty rakenne, jossa suuri osa ajasta käytetään asiakastapausten yhteiseen reflektointiin, seuraavien toimenpiteiden suunnitteluun ja niistä päättämiseen.

Esimerkkinä työskentely lastensuojelussa. Lähde: Systeemisen lastensuojelun toimintamallin ydinelementit

Millaista systeeminen työskentely verkostossa on?

Lähde: Systeeminen lastensuojelu monitoimijaisuuden ja osallisuuden varmistavana verkostotyönä

Millaista muutosta systeemisyyys tarkoittaa johtamisessa?

		NYKYINEN	+ SYSTEEMINEN
1	KEHITTÄMISTYÖN KÄYNNISTÄMINEN	Rajattu ongelma jonka ratkaisu tiedetään	Yhteinen ymmärrys muutoksesta
2	MUUTOSPROSESSIN LUOTSAAMINEN	Alkuperäisessä suunnitelmassa pysyminen	Kokeiluista oppiminen ja avoin tiekartta
3	ARVOT	Kaikille yhteisten arvojen jalkauttaminen	Kaikkien kokemusten kuuleminen
4	HENKILÖSTÖN OSAAMINEN	Henkilökohtaiset taidot	Yhdessä oppimisen taidot
5	TYÖN RAKENTEET	Yksittäisen työntekijän suoritteet	Asiakkaan osallisuus ja tiimin oppiminen
6	TOIMINTA-YMPÄRISTÖ	Satunnaiset verkostotapaamiset	Systemaattinen yhdessä oppiminen
7	KUSTANNUKSET	Vuositavoitteet kustannuspaikoittain	Vipupisteet ja vaikutusketjut

Lähde: Systeemisen muutoksen johtaminen lastensuojelussa, opas esimiehille ja johtajille

Monet eri puolella Suomea käytössä olevat työtavat tukevat jo systemisyyttä

- **Asenteet ja arjen käytänteet:** esim. perheet osana päiväkodin toiminnan suunnittelua, yhteisöllinen aamupuuro koululla, jokaisella lapsella vähintään yksi turvallinen aikuinen koulun arjessa
- **Toimintamalleja tai menetelmiä:** esim. perhekeskustoiminta, systeminen tiimimalli, Lapset puheeksi-menetelmä, Jelpi-malli, Käynti kerrallaan työskentely, Kolmen koon-toimintamalli
- **Vaihtoehtoisia tapoja ajatella palvelujärjestelmää:** esim. Harrastamisen Suomen malli, Kunnan ja järjestöjen palvelujen yhteensovittaminen

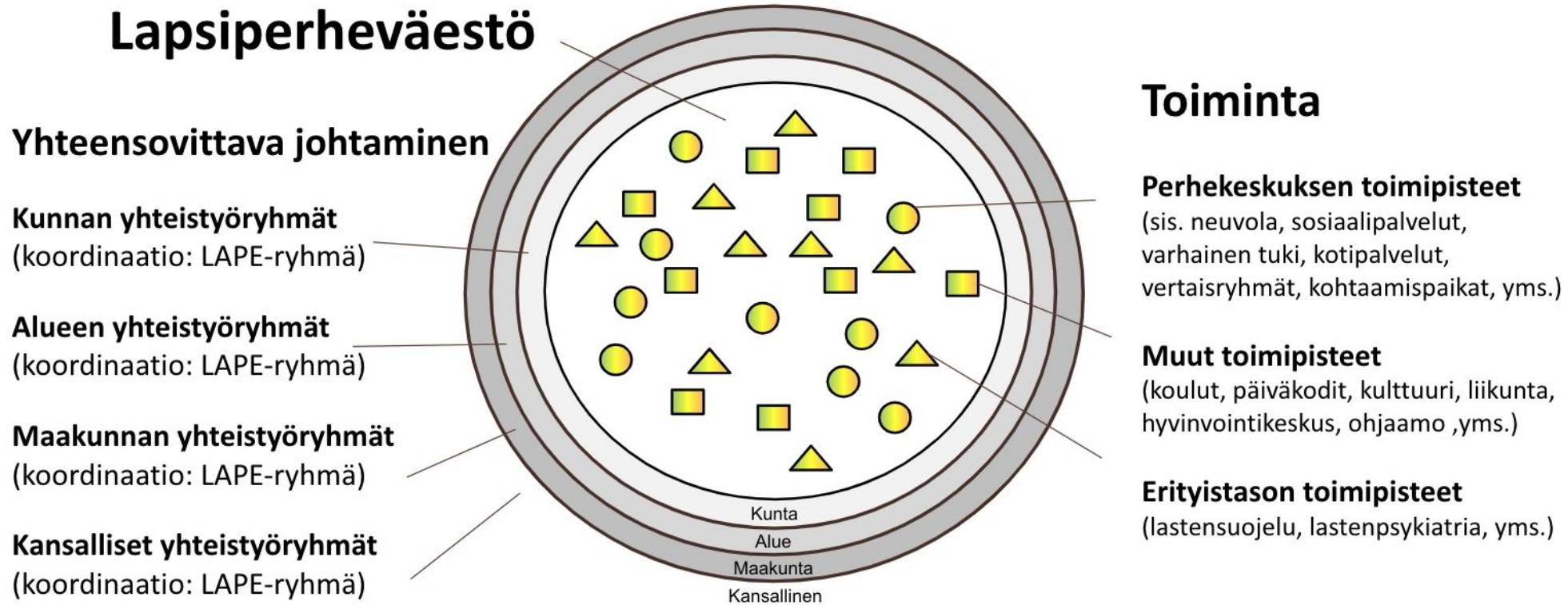
Konkreettisia esimerkkejä miten voin edistää systeemistä toimintaa johtamisellani

- **Kokonaisvaltainen osaamisen vahvistaminen:** työyhteisöille ja tiimeille suunnattu koulutus “systeemisen työotteen perusteet”
- **Asiakkaiden ja työntekijöiden kokemukset ohjaamassa kehittämistyötä:** esim. tilaisuuksien alustaminen kokemusasiantuntijoiden tarinoilla
- **Lapsivaikutusten arviointi:** esimerkiksi bussin lippujen hinnankorotuksen vaikutukset lapsille ja perheille
- **Lapsi- ja perhepalveluiden verkoston rakenteiden selkeyttäminen:** esim. mikä tahokunnassa tarkastelee ja johtaa lasten ja perheiden kokonaisuutta

Lähde: Systeemisen muutoksen johtaminen lastensuojelussa, opas esimiehille ja johtajille + työskentely eri maakunnissa

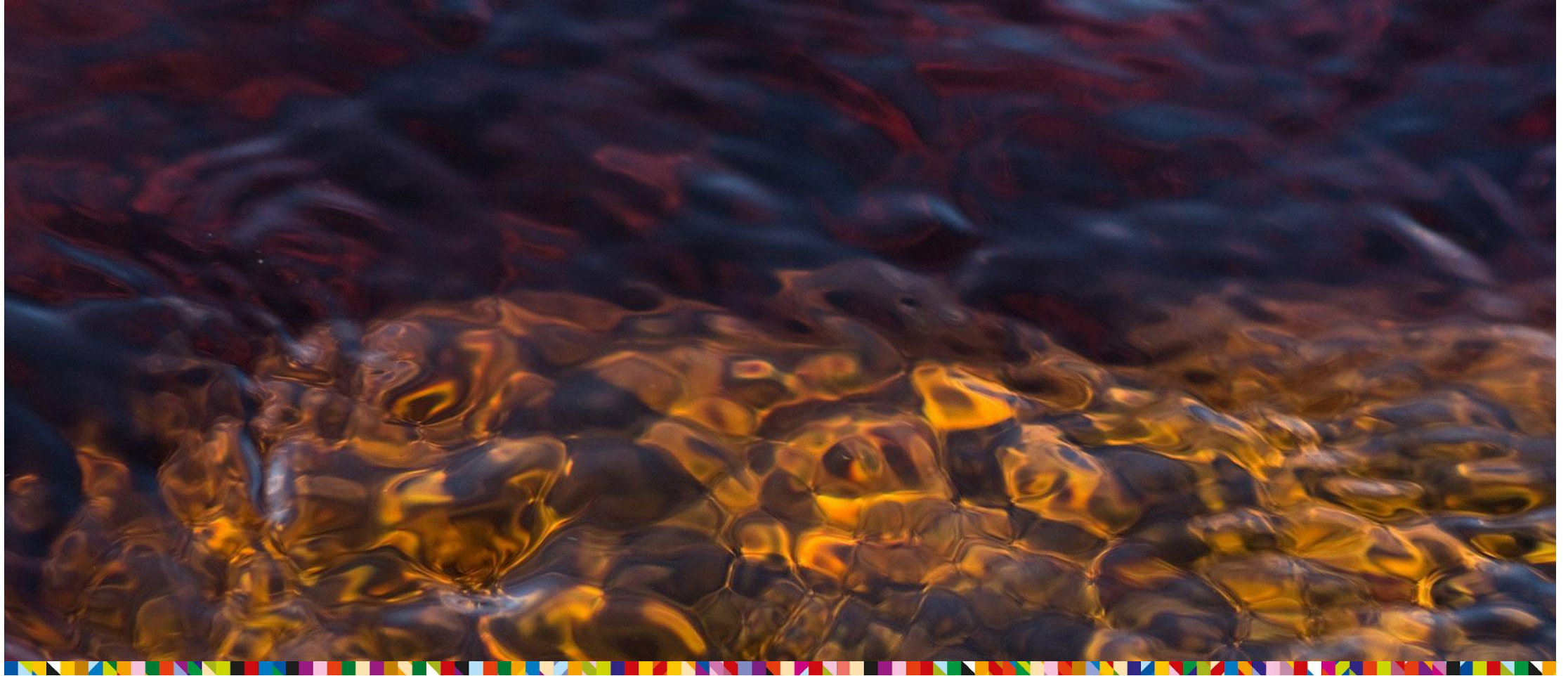

Esimerkki systemisyyttä tukevista rakenteista: verkoston rakenteiden selkeyttäminen

Mukaillen: Perhekeskus, Perheet keskiöön, Yhteensovittava johtaminen. Lähde: Synesis

PIRKANMAA

Sote-uudistus